

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Šance pro Šluknovský výběžek

Klíčová aktivita č. 1

Vzdělávací opora FG - 01

Finanční gramotnost, ochrana spotřebitele

Autor: Mgr. Richard Veleta Ph.D.

Varnsdorf 2013

Projekt „**Šance pro Šluknovský výběžek**“
reg. č. CZ.1.07/3.1.00/37.0030

Realizátor: Vyšší odborná škola a Střední škola, Varnsdorf, příspěvková organizace

Partner: Střední lesnická škola a Střední odborná škola sociální, Šluknov, příspěvková organizace

OBSAH:

1. FINANČNÍ GRAMOTNOST: VAŠE DĚTI SE TO UČÍ TAKY.	3
1.1 DEFINICE FINANČNÍ GRAMOTNOSTI	3
2. PENÍZE	4
2.1 CO DĚLAT S POŠKOZENOU BANKOVKOU?	4
2.2 JAK POZNAT PRAVOU BANKOVKU?	5
2.3 PENÍZE - PÁR ODBORNÝCH TERMÍNŮ	6
2.4 BEZHOTOVOSTNÍ PENÍZE	6
3. FINANČNÍ PRODUKTY	8
3.1 ÚČET V BANCE	8
3.1.1 Výpis z bankovního účtu	8
3.1.2 Abyste nepřišli o peníze na svém účtu!	10
3.2 PLATEBNÍ KARTA	11
3.2.1 Informace na platební kartě	11
3.2.2 Druhy platebních karet	12
3.2.3 Rizika při placení nebo vybírání z bankomatu	13
4. ÚČTENKY A PARAGONY	14
5. SKARTA	15
5.1 PRO KOHO JE SKARTA URČENA?	15
5.2 PRAVIDLA PRO SPRÁVNÉ POUŽÍVÁNÍ SKARTY	15
6. SLOVNÍČEK S VÝKLADEM	17
7. POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE	20

Kontakt na mentora:

1. Finanční gramotnost: Vaše děti se to učí taky.

Ještě než začneme, chtěli bychom vám říct informaci, kterou už ale možná víte.

Dříve jsme se na základní škole nebo na střední škole moc neučili zacházet s penězi. Dnes je to už lepší, protože hodně rodičů svým dětem vysvětluje, jak používat peníze. Ale hlavně se to už dostalo i do vyučování ve školách – říká se tomu finanční gramotnost.

Je tedy docela možné, že i Vaše děti se tyto věci ve škole učí – jsou k tomu dokonce i učebnice.

Takže se o fungování peněz můžete klidně se svými dětmi bavit a je to dokonce i správné, to s nimi probírat.

1.1 Definice finanční gramotnosti

Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finanční gramotnost je celoživotní studium. Protože se každou chvílí mění ekonomická situace i svět kolem nás, je potřeba být neustále bdělý a rozšiřovat si své schopnosti a dovednosti v této oblasti.

2. Peníze

Peníze používáme denně, je to běžná věc. Proto se v této kapitole nebudeme věnovat, tomu, co většina lidí zná. Řekneme si ale pár informací, které nejsou tak notoricky známé nebo v nich dost lidí dělá chyby.

2.1 Co dělat s poškozenou bankovkou?

Poškozené bankovky Vám můžou, ale nemusí vyměnit všechny obchodní banky a pobočky České národní banky.

Nepodaří se to ale vždycky. Někdy je poškození tak velké, že se výměna nepovede.

Nikdy ale nic nezkazíte tím, že poškozenou bankovku odnesete do banky a tam se poradíte.

Takzvaně běžně poškozenou bankovku Vám vymění ve většině případech za nepoškozenou. Takže pokud je bankovka celá nebo je její část větší než 50 % nebo je roztržená na 2 části, pak máte velkou šanci.

Když Vám z bankovky zbyla méně než půlka, pak Vám ji asi nevymění.

U tzv. nestandardně poškozených bankovek Vám náhradu může dát jen Česká národní banka – ale vždycky záleží na rozsahu poškození. Nestandardně znamená třeba: počmáraná, ohořelá, shnilá, politá barvou, atd.

Další informace k penězům:

Poškozené české bankovky a mince vyměňují obchodní banky a Česká národní banka v souladu se zákonem č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí.

Podrobné informace: www.cnb.cz

2.2 Jak poznat pravou bankovku?

Na následujícím obrázku je tisícikoruna osvětlená pod UV lampou. Vidíte, že začne zářit číslovka 1000 a Palacký má kolem hlavy také zář. Kromě toho svítí několik vláken chaoticky rozmístěných po bankovce.

Zásadní je, že není těžké zjistit pravost bankovky a vůbec k tomu nepotřebujete ani UV lampu.

Říká se tomu „ochranné prvky na bankovkách“ a je jich několik. Žádný padělatel nemá takovou techniku, se kterou by udělal bankovku se všemi ochrannými prvky.

Ale padělky samozřejmě existují a je jasné, že nejvíc se padělají bankovky s osobnostmi: František Palacký, Ema Desinová a T.G. Masaryk – to znamená bankovky s nejvyššími hodnotami.

Ukážeme si dva ochranné prvky, které jsou vidět normálně okem:

Vodoznak není normálně na bankovce vidět. Musíte se podívat proti světlu. Třeba na tisícikoruně je vodoznak pod číslovkou tisíc – je na něm vidět tvář Františka Palackého. Takovýhle vodoznak má každá bankovka.

Ochranný proužek je zhruba uprostřed bankovky, nedá se sloupnout, je to papíru zapuštěný. Je na něm napsaná hodnota bankovky a zkratka Kč.

Další informace:

Mezi další ochranné prvky patří: **ochranná vlákna, soutisková značka, skrytý obrazec, opticky proměnlivá barva, ochranný pruh a mikrotexy.** Naprosto výborná animovaná prezentace bankovek a jejich ochranných prvků je na stránkách České národní banky, která jako jediná může vydávat bankovky a mince:

http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace/CNB_Bankovky_v01.swf

2.3 Peníze - pár odborných termínů

MĚNA je konkrétní peněžní jednotka nějakého státu. U nás máme koruny české, v USA se platí americkým dolarem, v mnoha státech Evropské unie se platí eurem.

MĚNOVÝ KURZ je cena (hodnota) určité měny v poměru k jiné měně. Když třeba jdete do směnárny nebo banky vyměnit si koruny za eura, tak se díváte na tabuli, kde zveřejňují svůj kurzovní lístek:

Stát		Kód	Mn.	Valuty nákup	Valuty prodej
Austrálie		AUD	1	19,300	19,600
Chorvatsko		HRK	1	3,300	3,450
Dánsko		DKK	1	3,310	3,350
EU		EUR	1	24,700	25,000
Islandsko		ISK	100	23,900	24,300

V tabulce vidíte, že tato směnárna prodává chorvatskou kunu za 3,45 Kč a naopak jednu kunu od lidí nakupuje za 3,30 Kč. **Finanční instituce vždycky prodávají peníze draž, než je nakupují – mají z toho zisk.**

VALUTY jsou peníze zahraničních měn v hotovosti – to znamená ve formě mincí nebo bankovek. Valuty lze měnit v bankách a ve směnárnách.

INFLACE se projevuje zdražováním. Za stejné peníze si koupíte dnes méně věcí a služeb, než předtím. Také se dá říct, že při inflaci klesá hodnota peněz. Inflace se vyjadřuje v procentech. Proti inflaci se dá bránit třeba tím, že si peníze uložíte někam, kde Vám k úsporám připisují vyšší úrok, než je inflace.

2.4 Bezhotovostní peníze

Hotovostní peníze jsou bankovky a mince. V obchodech se většinou platí hotovými penězi, ale všimněte si, že čím dál tím víc lidí platí bezhotovostně – nejčastěji bankovní kartou. Platit bezhotovostně má své výhody, takže to dělá čím dál tím víc lidí.

Bezhotovostní peníze jsou finance vedené na účtech v bankách. Takže, když zaplatíme za nákup kartou, odepíše se částka z našeho účtu a připíše se na účet obchodu. Ani kupující, ani prodáváč nevidí konkrétní peníze, ale obchod proběhl.

Hodně lidí pořád ještě platí hotově nejen v obchodech, ale i na poště prostřednictvím složenek. To se ale mění – čím dál tím víc lidí začíná platit bezhotovostně tím, že si na

internetu otevřou svůj účet a pošlu peníze příjemci. Říká se tomu internetbanking, internetové bankovníctví.

Internetové bankovníctví má své výhody, proto ho lidé začínají stále více používat:

- posílat peníze přes internet je levnější – na přepážce platíte větší poplatky,
- internetbanking šetří čas,
- je to pohodlnější,
- je to bezpečné (když dodržujete pravidla),
- je to docela jednoduché.

Nový příkaz k úhradě

1 → 2 → 3 →
ZADÁNÍ KONTROLA POTVRZENÍ

Typ příkazu k úhradě Příkaz k úhradě
 Hromadná platba
 Převod mezi vlastními účty

Šablona

Číslo vlastního účtu

Číslo účtu příjemce -

Kód banky [Vybrat ze seznamu](#)

Částka

Variabilní symbol

Konstantní symbol

Specifický symbol

Datum splatnosti

Zpráva pro příjemce

Kategorie [Nová kategorie](#)

Poznámka

[→ SMAZAT](#) [→ POKRÁČOVAT](#)

Hodně lidí se bojí internetového bankovníctví. Mají třeba obavy, že při vyplňování udělají chybu a pošlou peníze někam jinam. To ale moc nehrozí, protože když ovládáte peníze přes internet, tak máte na zadávání údajů, kolik chcete času.

Na obrázku vidíte formulář pro posílání peněz v internetové bance – tady konkrétně z GeMoney Bank.

Abyste potvrdili platbu, potřebujete mobil, na který Vám v SMS přijde kód pro autorizaci platby.

3. Finanční produkty

3.1 Účet v bance

Účet v bance – někdo tomu říká **konto**. Drtivá většina lidí už dneska má účet v bance. Zřízení je naprosto jednoduché, protože každá banka udělá maximum pro to, abyste si u ní otevřeli účet. Každý nový klient je pro banku dlouhodobou příležitostí vydělat – to je v pořádku, je to jejich práce.

Člověk by měl ale vědět, že se banky liší množstvím a velikostí poplatků za služby, takže i za vedení účtu a související poplatky Vám různé banky naúčtují různé sumy.

Zjistilo se, že my Češi jsme docela konzervativní a když už jednou zakotvíme u nějaké banky, tak u ní pak zůstáváme nadlouho nebo napořád. Banku samozřejmě můžete změnit. Je to služba, kde je velká konkurence, takže to stojí za to se porozhlédnout. Už po pár měsících může být úspora ve stokorunách. Jsou prostě drahé banky a levné banky.

Které poplatky byste si mohli porovnat, když uvažujete o změně a úspoře:

- poplatek za zřízení účtu
- poplatek za vedení účtu
- poplatek za výběr z bankomatu
- poplatky za transakce na pobočce
- poplatky za transakce v internetovém bankovníctví

Další informace k bankovním poplatkům:

Poplatkožkout.cz www.poplatkozrout.cz

Bankovní Poplatky.com www.bankovnipoplatky.com

Peníze.cz www.penize.cz

Novinky – finance www.novinky.cz/finance/

3.1.1 Výpis z bankovního účtu

Stav svého účtu můžete sledovat na výpisu. Většinou chodí v papírové podobě poštou, ale někdo svůj účet sleduje i na internetu. V každém případě je užitečné vyznat se ve výpisu a nelitovat času na jeho kontrolu.

Ve výpisu je nejdůležitější tabulka s pohybem peněz na účtu – může vypadat např. takto:

Datum splatnosti Datum odepsání	Název položky	Číslo protiúčtu Název protiúčtu	Konstantní symbol Variabilní symbol Specifický symbol	Má dáti	Dal

PLUS: Když vám peníze přijdou na účet, tak se to objeví v kolonce „Má dáti“.

MÍNUS: Když peníze odejdou z vašeho účtu, projeví se to v kolonce „Dal“. Před sumou je mínus.

Na konci výpisu jsou součty, takže můžete za daný měsíc vidět, kolik peněz na účet přišlo a kolik z něj odešlo – tomu se říká obrat.

Zkuste si sečíst všechny poplatky, které vám banka účtuje za transakce a porovnejte je s výší úroků, které od banky dostanete za to, že může disponovat vašimi penězi.

Pokud Vám připadají služby Vaší banky drahé, můžete se porozhlédnout po nové bance.

Ve většině případů se banky chovají k novým klientům lépe a dávají jim lepší podmínky – třeba nižší poplatky.

Dejte si ale pozor při výběru, některé nabídky jsou akce, které trvají jen pár měsíců, takže prospěch není velký.

3.1.2 Abyste nepřišli o peníze na svém účtu!

Vaše konto by mohl někdo vykrást. Riziko hrozí hlavně u internetového bankovníctví. Ale když budete dodržovat základní pravidla, tak je nebezpečí minimální.

- Nikomu neříkejte své přístupové údaje – jméno a heslo.
- Přístupové údaje si zapamatujte. Rozhodně je nepište někde, kde by je mohl někdo objevit.
- Přístupové údaje si neschovávejte ani v nějakém souboru v počítači ani na přenosném mediálním nosiči. Existují piráti, kteří by to uměli objevit a zneužít.
- Přístupové údaje nikomu nesdělujte v SMS ani v mailu. Pozor, může Vám přijít mail jakoby z Vaší banky, abyste poslali údaje. Je to trik, takže na to nikdy nereagujte!
- Nepřihlašujte se na svůj účet před jiným člověkem, a když se třeba přihlašujete na veřejném místě, tak se rozhlédněte kolem sebe, zda Vás nikdo nevidí při psaní hesla.

3.2 Platební karta

3.2.1 Informace na platební kartě

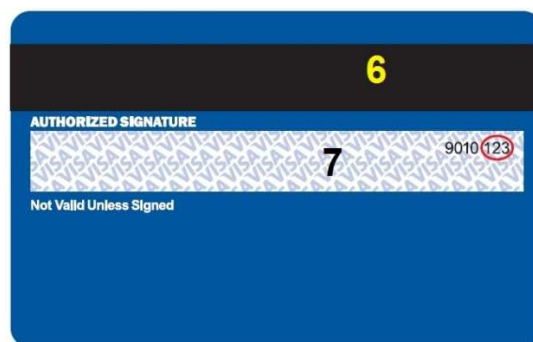
Vyznat se v informacích natištěných na platební kartě se hodí!

Líc

- 1 – čip
- 2 – číslo karty
- 3 – jméno držitele karty (vaše)
- 4 – platnost od do
- 5 – jméno banky

Rub

- 6 – magnetický proužek
- 7 – vlastnoruční podpis

Čip: v paměti čipu jsou uloženy informace, bez kterých je karta nepoužitelná. Na čip je potřeba dávat pozor, nesmí se poškodit.

Číslo karty: Neexistují dvě karty se stejným číslem. Pod tímhle číslem Vás terminál identifikuje.

Platnost karty: Je dobré o ní vědět, ale banka to hlídá za Vás a upozorní Vás, když se blíží konec platnosti.

Magnetický proužek – na něm jsou uloženy informace – nesmí se poškodit.

Podpis – do tohoto proužku se vlastnoručně podepište. Bez podpisu je karta neplatná.

3.2.2 Druhy platebních karet

Existují dva hlavní druhy platebních karet: **kreditní a debetní**. Víte, který druh karty máte Vy osobně?

KREDITNÍ KARTA

Pomocí kreditní karty (hovorově kreditky) čerpáte peníze, které Vám půjčila banka.

DEBETNÍ KARTA

Když o to požádáte, vydá Vám banka debetní kartu k vašemu účtu. Pomocí této karty můžete platit u obchodníků nebo vybírat hotovost z bankomatu. **Podstatné je, že pomocí debetní karty manipulujete se svými vlastními penězi uloženými v bance.**

Mít kreditní kartu s určitou sumou je příjemné. Kdykoliv si v rámci svého limitu můžete nakupovat. S kreditní kartou se cítíme svobodnější a umíme se při nákupu odvázat.

Potíž je, že takto utracené peníze musíme bance vrátit i s úroky, které nebývají malé.

Položte si tyto otázky:

- Obejdu se bez kreditní karty?
- Musím nosit kreditní kartu pořád s sebou?
- Co se stane, když kartu doplatím a vrátím bance?

3.2.3 Rizika při placení nebo vybírání z bankomatu

Krádež peněz z Vaší platební karty může být velký průšvih!

Když Vám zloděj ukradne peněženku, většinou přijdete o několik stovek ze své kapsy. Když Vám ale někdo vykrade bezhotovostní finance, pomocí zneužití platební karty můžete přijít nejen o své peníze, ale i o peníze, které jste si půjčili od banky nebo od někoho jiného.

Buďte opatrní, dodržujte tato pravidla:

NIKDY nepište PIN na platební kartu! Nedávejte si ani lísteček s PINem do peněženky, kabelky, tašky, batohu. Nepište si PIN ani do diáře, notýsku, zápisníčku.

Nikomu svůj PIN neříkejte!!! Je naprosto normální a správné, že PIN nezná ani Váš partner, rodiče, potomci, kamarádi.

Nejlepší je si PIN prostě zapamatovat. PIN, který jste dostali z banky, si můžete změnit. Jde to např. pomocí bankomatu. Vyberte si čtyřčíslí, které se Vám dobře pamatuje. Nedávejte ale rok svého narození!

Nedávejte svojí kartu z dohledu. Musíte mít stále pod kontrolou, co se s vaší kartou děje.

Dobře se podívejte, jakou částku potvrzujete stisknutím zeleného tlačítka ENTER.

Platební kartu nikomu nepůjčujte, ani svým nejbližším. Pokud byste svou kartu někomu půjčili, riskujete své peníze a navíc porušujete svou povinnost vůči bance, protože platební karty jsou nepřenosné.

PIN noste v hlavě, ale na papírku v peněžence nebo kabelce můžete mít klidně informace o postupu, jak zablokovat svou platební kartu. Kartu lze zablokovat telefonicky a pokud máte internetbanking, tak blokaci lze provést i přes internet.

4. Účtenky a paragony

Nezahazujte účtenky, radši si je schovejte!

Bez účtenky nelze vrátit nebo reklamovat zboží, nelze ani uplatnit záruka. To ví sice každý, ale přesto spousta lidí účtenku zahodí, protože věří, že zboží je v pořádku. Většinou je všechno OK, ale skoro každý zažil někdy situaci, že musel koupenou věc vrátit nebo reklamovat.

Krabice od bot

Účtenky a záruční listy můžete uchovávat v nějakých deskách, můžete je třeba i třídít podle druhu zboží nebo služby.

Někdo si s tím ale neláme hlavu a prostě dává všechny účtenky do krabice od bot. Je to trochu chaos, ale když je potřeba, tak se hledaný paragon najde za pár minut.

Je jasné, že některé paragony nemá cenu skladovat. Třeba účtenku z běžného nákupu v potravinách můžeme po pár dnech s klidem vyhodit.

Když už mluvíme o účtenkách, tak se na jednu podíváme a všimneme si, co se z ní dá vyčíst za informace.

Účtenka má obsahovat:

- Název koupeného zboží a jeho cenu
- Jakým způsobem bylo zboží zapláceno (hotovost x platební karta)
- Název obchodní společnosti, její IČ a DIČ, adresu
- Název provozovny
- Kontakt na provozovnu

Berte si účtenku i od levných věcí!

Někdy máme tendenci podceňovat užitečnost účtenky u věcí, které jsme nakoupili výhodně, levně. Třeba, když si kupujeme boty v tržnici.

Ale právě u levných věcí se může snadno stát, že budeme kvůli jejich kvalitě řešit reklamaci.

5. sKarta

Základní informace k sKartě najdete na webových stránkách <http://www.skontakt.cz>.

5.1 Pro koho je sKarta určena?

sKarta je určena příjemcům následujících nepojistných sociálních dávek a dávek z oblasti státní politiky zaměstnanosti, které se vyplácejí buď jednorázově, nebo pravidelně:

- dávky státní sociální podpory
- dávky pomoci v hmotné nouzi
- dávky příspěvku na péči
- dávky pro osoby se zdravotním postižením
- dávky v nezaměstnanosti

5.2 Pravidla pro správné používání sKarty

a) Platit sKartou v obchodech je výhodné

Platit sKartou můžete ve všech obchodech v ČR označených logem Maestro, které je shodné s logem na přední straně vaší sKarty. V ČR je více než 59 tisíc těchto obchodů a jejich počet se každoročně zvyšuje. Kartou můžete zaplatit jakoukoliv částku a nejste limitováni bankovkami jako v bankomatu. Platba kartou v obchodě je zcela zdarma, a navíc máte veškeré transakce pod kontrolou. Na výpise z účtu nebo v transakční historii na www.skontakt.cz rychle zjistíte, kde jste nakupovali a kolik jste utratili.

b) sKarta je novým klíčem ke státní správě

Pomocí sKarty se budete prokazovat při vyřizování veškerých náležitostí na kontaktním pracovišti Úřadu práce ČR. sKarta zároveň nahradí papírové průkazy osob se zdravotním postižením.

c) Mějte sKartu neustále pod kontrolou

K sKartě se chovejte stejně obezřetně jako k penězům, buďte na ni opatrní. Při převzetí kartu ihned podepište. sKartu nikomu nepůjčujte, ani nedávejte do zástavy. Pravidelně kontrolujte, zda kartu máte, i když ji nepoužíváte každý den.

d) Chraňte údaje o kartě

PIN uchovejte v naprosté tajnosti a nikomu jej nesdělujte. Nikdy si nezapíšíte PIN na kartu nebo na lísteček do peněženky, ve které kartu nosíte. Zásadně nereagujte na e-mailové či telefonické požadavky na sdělení údajů o Vaší kartě jako je číslo karty, platnost nebo PIN.

e) U bankomatu buďte opatrní

Prohlédněte si bankomat, ze kterého chcete vybírat. Při zadávání PIN dbejte na to, aby nikdo za vašimi zády nemohl vidět, jaká čísla zadáváte. V případě problémů při výběru nikdy nepřijímejte „pomoc“ cizích osob okolo. Nikdo nemá právo vaši operaci přerušit. Vybranou hotovost i kartu ihned pečlivě uschovejte.

f) Při placení kartou buďte pozorní

Při zadávání PIN v obchodě dbejte na to, aby nikdo nemohl sledovat, z jakých čísel se skládá. Personál prodejny by neměl s kartou odcházet mimo váš dohled. Po zaplacení zkontrolujte, zda vám personál vrátil skutečně vaši kartu.

g) Kontrolujte transakce provedené kartou a sledujte zůstatek na účtu

Pravidelně kontrolujte zůstatek na účtu k sKartě. Kolik peněz vám zbývá, zjistíte v bankomatu České spořitelny po vložení karty, na internetových stránkách www.skontakt.cz nebo v kontaktním centru pro sKartu na telefonu 800 752 782. Pokud najdete na výpise z účtu platbu nebo jinou peněžní operaci, kterou jste neprovedli, okamžitě ji reklamujte v kontaktním centru pro sKartu na čísle 800 752 782 nebo v kterékoliv pobočce České spořitelny. Pro případné reklamace si schovávejte doklady o zaplacení.

h) Vybírejte vždy z bankomatů České spořitelny

Všichni držitelé sKarty mají ke každé dávce zdarma buď jeden výběr z bankomatů České spořitelny, nebo jeden platební příkaz. Za každý další výběr z bankomatu České spořitelny zaplatíte jen 6Kč, ale z bankomatů jiných bank 40 Kč. Bankomat České spořitelny bezpečně poznáte podle loga České spořitelny, které je také na přední straně vaší sKarty. Od září si mohou držitelé sKarty zdarma vybrat hotovost při platbě kartou v obchodech (tzv. Cash Back).

i) Poškozená karta přestává sloužit

Chraňte magnetický proužek a čip karty před mechanickým poškozením a zmagnetizováním, například mobilním telefonem nebo počítačem.

j) Ztrátu karty je třeba odhalit co nejdříve

Při ztrátě nebo odcizení platební karty jedněte rychle a kartu ihned zablokujte. Zavolejte na kontaktní centrum pro sKartu – 800 752 782, kde

s vámi operátor zařídí vše potřebné. Na kontaktním pracovišti Úřadu práce ČR pak požádejte o náhradní kartu.

6. Slovníček s výkladem

Když budete jednat na nějaké finanční instituci, bude s Vámi personál mluvit i pomocí odborných termínů. Většina z nich je všeobecně známá, ale neuškodí si je zopakovat.

Bankomat - peněžní výdajový automat, který slouží především k výplatě hotovosti v bankovkách pomocí platební karty či bankomatové karty. Používá se i zkratka ATM (AutomaticTellerMachine), to třeba vidíte na výpisu z účtu u sumy, kterou jste vybrali v bankomatu.

Bankovní převod - prostředek platebního styku. Banky provádějí převody peněz na základě příkazu klienta; v domácím platebním styku se používá forma úhrady nebo inkaso.

Bankovní účet - účet vedený u banky. Bankovní účty se dělí na jednotlivé typy, např. běžné účty, vkladové, úvěrové atp.

Bankovní spojení - jednoznačné určení účtu klienta. Pro tuzemský platební styk je tvořeno číslem účtu klienta a identifikačním kódem banky stanoveným Českou národní bankou.

Bezhotovostní operace - operace uskutečňovaná bez použití fyzických peněz (hotovosti) prostřednictvím bankovních převodů a dalších účetních operací.

Běžný účet - bankovní účet, na kterém má klient uloženy peníze, které si může kdykoli vybrat nebo vložit další. Vklady a výběry peněz z běžného účtu může klient uskutečňovat nejčastěji v hotovosti či pomocí bezhotovostních převodů z jiných účtů nebo na jiné účty (např. zasílání výplaty od zaměstnavatele).

Blokace karty - zablokování platební karty na žádost klienta, např. při ztrátě nebo krádeži platební karty.

Bonita - schopnost klienta splatit požadovaný úvěr, respektive jeho schopnost splácet řádně a včas své závazky.

Debetní karta - platební karta spojená se zůstatkem na běžném účtu. Klient může pomocí karty platit pouze do výše disponibilního zůstatku na tomto účtu.

Debetní zůstatek - záporný zůstatek na účtu klienta. Částku, která je uvedena na výpisu z účtu jako zůstatek, klient bance dluží (ať už vlivem poskytnutého úvěru, povoleného přečerpání, nedovoleného debetu, či z jiného důvodu).

Disponibilní zůstatek - peníze, které máte v daném okamžiku k dispozici na účtu. Je to kladný zůstatek na účtu, který může být navýšen např. o částku kontokorentu,

ale disponibilní zůstatek se může zmenšit i o nucené srážky, např. z důvodů exekuce.

Embosovaná platební karta - platební karta, která je kromě elektromagnetického proužku (případně čipu) sloužícího k výběru v bankomatech a k placení u obchodníků pomocí elektronického terminálu, vybavena tzv. embossingem, tedy reliéfním písmem, jež umožňuje platbu u obchodníků pomocí mechanické čtečky (tzv. imprinter neboli žehlička). Lze s ní tedy platit v obchodech, které nejsou vybaveny elektronickým terminálem pro platby pomocí platebních karet či v případech, kdy z nějakého důvodu selže elektronická komunikace prostřednictvím takového terminálu.

Fixační období - období, během kterého je použita úroková sazba fixována, tedy stanovena pevně. Často se používá u hypotečních úvěrů, kdy je pro určité období sazba stanovena pevně s tím, že po jeho uplynutí dochází zpravidla k její změně.

Fixní úroková sazba - to je úroková sazba, která je stanovena pevně na celou dobu splatnosti úvěru či jiného produktu, nebo na dohodnuté fixační období (např. 12,5% p.a.).

Hypoteční úvěr neboli hypotéka - úvěr, který je zajištěný zástavním právem k nemovitosti, nejčastěji k bytu nebo domu.

Inkaso - inkasní způsob placení se nejčastěji používá pro pravidelné úhrady, např. za elektřinu, plyn apod. Klient (plátce) udělí své bance souhlas s tím, že jeho účet může být inkasován (viz - svolení k inkasu). Klient, pro kterého jsou platby určeny (příjemce), pak dává bance pokyn ke zprostředkování platby z účtu plátce na svůj účet (viz - příkaz k inkasu). Příkaz příjemce, který nebyl bankou plátce proveden (z důvodu chybějícího svolení k inkasu, nedostatečného limitu uvedeného ve svolení, či kvůli nedostatečnému krytí na účtu plátce) je označován jako odmítnuté inkaso.

Internetové bankovníctví - služba, která klientovi umožňuje komunikaci s bankou (včetně zadávání příkazů) pomocí internetu - nepotřebuje instalovat žádné speciální programy, postačí mu pouze internetové připojení.

Kontokorent - účet, na němž má klient bankou povoleno přečerpání do určité výše, tedy účet, na kterém klient může čerpat do mínusu v rámci předem stanoveného limitu. Někdy může být klientovi tato služba poskytnuta na jeho běžném účtu, jindy na účtu speciálně k tomu vyhrazenému.

Kreditní karta - platební karta, s níž je spojena možnost čerpání úvěru. Úvěrový limit kreditní karty je nezávislý na běžném účtu klienta; některé banky vydávají kreditní karty dokonce bez toho, aby u nich klient měl veden běžný účet.

Kreditní zůstatek - kladný zůstatek na účtu.

p.a. – ročně (per annum); používá se při vyjádření úrokové sazby, která je obvykle vypočítávána v procentech pro období jednoho roku.

PIN (Personál Identification Number) - osobní identifikační číslo pro autorizaci transakcí (prováděných např. prostřednictvím platební karty, internetu).

Platební karta - karta, kterou jde platit za zboží a služby u většiny prodejců a vybírat hotovost v bankomatech, případně využívat jiné služby, které bankomat nabízí (např. dobíjení kreditů na mobilních telefonech, zjišťování zůstatku na účtu).

Platební příkaz k inkasu - pokyn příjemce (třeba ČEZ), aby banka zprostředkovala převod peněz z vašeho účtu na jeho účet. K tomu musí mít vaše banka svolení přímo od vás.

Platební příkaz k úhradě - pokyn klienta (plátce) bance, aby převedla peníze z jeho účtu na účet příjemce, tedy aby provedla platbu (úhradu v určité výši).

RPSN – to je úhrn všech poplatků a jiných nákladů, které musí dlužník/klient při řádném plnění svých povinností z úvěrové smlouvy nutně zaplatit věřiteli/bance vedle jistiny v souvislosti s poskytnutým úvěrem za celou dobu trvání svého závazku, vyjádřený procentním podílem z dlužné částky za období jednoho roku. Povinnost uvádět RPSN u spotřebitelského úvěru je stanovena zákonem.

Směnka cizí / Směnka vlastní - cenný papír, který obsahuje určité zákonem vymezené náležitosti, zejména bezpodmínečný závazek či příkaz výstavce zaplatit stanovenou částku v určitou dobu na určitém místě, a který dává právoplatnému majiteli směnky právo vyžadovat, v souladu se směnkou, toto plnění.

Splátkový kalendář - přehled jednotlivých dílčích splátek, jimiž je postupně splácen úvěr či jiný dluh. Často půjde o přehled, v němž bude uvedena přesná výše a datum splatnosti každé splátky.

Šek - platební prostředek, který opravňuje osobu na šeku uvedenou k výplatě částky uvedené na šeku, a to z účtu osoby, která šek vystavila.

Trvalý platební příkaz k úhradě / inkasu - příkaz k opakovanému převodu peněz z účtu klienta na jiný účet/nebo k inkasu.

Úroková sazba - cena půjčených či uložených peněz obvykle vyjádřená v procentech za rok. Konkrétní výše této ceny (sazby) souvisí s dobou, na kterou jsou peníze půjčeny či uloženy, a často také s částkou.

Vklad - peníze vložené na účet, ať už v hotovosti, či bezhotovostně.

Výpis z účtu - dokument, který potvrzuje pohyby a zůstatek na účtu klienta. Banka jej vystavuje a klientovi předává (osobně, zasílá poštou či jiným dohodnutým způsobem) v pravidelných intervalech dle volby klienta (s ohledem na podmínky stanovené samotnou bankou či např. karetními asociacemi).

Zůstatek na účtu - částka, která je v určitém okamžiku evidována jako stav na účtu klienta. Může jít o zůstatek kreditní či debetní, tedy částku, která je klientovi skutečně k dispozici, či částku, kterou naopak klient bance v daném okamžiku dluží.

7. Použitá literatura a informační zdroje

1. Kolektiv autorů. *Slabikář finanční gramotnosti*. 2. vydání. Praha: COFET, a.s., 2011, ISBN 978-80-9043-96-1-0.
2. PORADNA PŘI FINANČNÍ TÍSNĚ. *Články* [online]. [cit. 1.10.2012] Dostupné na WWW: <<http://www.financnitisen.cz>>
3. PENÍZE.CZ. *Články* [online]. [cit. 3.10.2012] Dostupné na WWW: <<http://www.penize.cz>>
4. NOVINKY.CZ. *Články* [online]. [cit. 3.10.2012] Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/finance/>>
5. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Bankovky a mince*. [online]. [cit. 3.10.2012] Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/animace/CNB_Bankovky_v01.swf>
6. POPLATKOZROUT.CZ. *Články* [online]. [cit. 3.10.2012] Dostupné na WWW: <<http://www.poplatkozrout.cz>>
7. BANKOVNIPOPLATKY.COM. *Internetový ombudsman bankovních klientů*. [online]. [cit. 3.10.2012] Dostupné na WWW: <<http://www.bankovnipoplatky.com>>
8. SKONTAKT.CZ. *Informace o sKartě*. [online]. [cit. 3.10.2012] Dostupné na WWW: <<http://www.skontakt.cz>>